

Bralna značka kot interesna ali obogatitvena dejavnost v osnovni šoli

Bralna pismenost kot vseživljenjski proces je nujni pogoj za človekovo delovanje v družbi, čemur sledi tudi strategija osmih ključnih kompetenc. Slovenija je ratificirala *Priporočila evropskega sveta in parlamenta o osmih ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje* (Uradni list EU 2006: L 394/13), pripravila *Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018* ter predlog *Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti* (2017). Trenutno poteka usklajevanje različnih deležnikov za novo definicijo pismenosti, ki nastaja na podlagi že sprejetih dokumentov (zakonov in priporočil). V prenovi *Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti* se uporablja naslednja opredelitev: »Bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti¹ in je ključna za razvijanje posameznikovih in posamezničnih potencialov ter njuno uspešno sodelovanje v družbi.«²

Bralna značka ima natančno zastavljene vzgojno-izobraževalne cilje: podpira razvijanje bralne motivacije učenk in učencev (pri čemer se vključujejo v dejavnost po lastnih nagibih in presoji zato, da razvijajo sposobnosti in talente), širjenje in uporabo znanja, globlje razumevanje ter razvijanje socialne občutljivosti, moralni in intelektualni razvoj posameznika, predvsem pa je to dejavnost, ki pripomore k razvoju bralne pismenosti vseh vključenih učencev. *Bralna značka* je odličen primer množične bralne dejavnosti, v gibanju namreč sodeluje okrog 140.000 otrok in približno 7.000 mentorjev branja. Z 58-letno zgodovino je edinstven primer dobre prakse dolgoročnega spodbujanja branja in dejavnosti, povezanih z branjem.

---

¹ Kot npr. *matematične, naravoslovne ali digitalne pismenosti*, ki označuje zmožnost/kompetenco posameznika ali posameznice za razumevanje in reševanje problemov iz pisnih informacij z določenega področja (matematike, naravoslovja, e-gradiv); *funkcionalne pismenosti*, ki poudarja, da branje ni samo sebi namen, pač pa služi učinkovitemu delovanju posameznika v okolju, v katerem živi; *informacijske pismenosti*, kjer je pomembna tako zmožnost pridobivanja kot predelave informacij za razumevanje in njihovo uporabo pri reševanju problemov.

²http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/novice/doc/Bralna_Pismenost_javna_razprava_april_2017.doc.

Pri Bralni znački so upoštevana naslednja načela:

- načelo razvijanja bralnih interesov učenk in učencev,
- načelo prostovoljne vključitve v dejavnost,
- načelo sodelovanja in učenčeve lastne aktivnosti,
- načelo vseživljenjskosti branja in izražanja mnenja o prebranem,
- načelo povezovanja učencev z različnimi bralnimi zmožnostmi pri sodelovalnem učenju in
- načelo (samo)vrednotenja.

Didaktična priporočila za izvedbo Bralne značke na osnovnih šolah

Temeljne naloge mentorja *Bralne značke* so:

- pridobivanje udeležencev za branje in promocija *Bralne značke*,
- spodbujanje, spremljanje, razvijanje branja in pogovora o prebranem individualno ali v skupini (npr. učenčev pogovor z mentorjem branja oz. poustvarjalni odziv na prebrano, učenčev dnevnik branja itd.),
- oblikovanje ustrezne povratne informacije udeležencem s ciljem krepitev njihove bralne samopodobe, bralne motivacije in bralnih spretnosti,
- podelitev priznanj in dokumentiranje poteka interesne ali obogatitvene dejavnosti,
- izmenjava mnenj in didaktičnih gradiv z drugimi mentorji, udeležba na strokovnih seminarjih (skrb za stalen profesionalni razvoj mentorja).

Bistvenega pomena za kakovostno izvedbo *Bralne značke* kot interesne ali obogatitvene dejavnosti je zlasti mentorjevo:

- **oblikovanje priporočenega bralnega seznama**, ki zajema kakovostna raznovrstna besedila, poudarek je zlasti na izvirnem sodobnem slovenskem leposlovju, in je prilagojen stvarni bralni zmožnosti mladega bralca, okvirno število knjig mentor prilagaja bralni zmožnosti posameznikov in pri tem upošteva tako otroke z manj kot tiste z bolj razvito bralno zmožnostjo,

- **spodbujanje in razvijanje osebno zavzetega in dovolj zahtevnega odziva na prebrano**, npr. preverjanje prebranega v okviru individualnega ali skupinskega pogovora oz. razprave, projektne delo, poustvarjalnega pisanja in medijskih predelav (npr. snemanje kratkega filma po predlogi, gledališke poustvarjalne dejavnosti), priprave na literarne nastope, oblikovanje lestvic priljubljenih knjig.

Mentorji *Bralne značke* na OŠ:

Na osnovnih šolah so lahko mentorji *Bralne značke* vsi pedagoški delavci (učitelji razrednega pouka, vzgojitelji, predmetni učitelji, knjižničarji, svetovalni delavci), saj imajo didaktično-pedagoška znanja, ki so jih pridobili v času študija (pedagoška študijska smer) ali v času pedagoško-andragoške dokvalifikacije (ki je za nepedagoške študijske programe potreben pogoj za opravljanje dela v šolstvu).

Izhodišča za izvedbo dejavnosti:

- vodenje, spremljanje in zapis poteka dogodkov,
- določitev koordinatorskih interesnih ali obogatitvenih dejavnosti,
- spremljava in priprava poročila.

Izvedbeni del dejavnosti *Bralne značke* obsega načrtovanje, izvedbo in evalvacijo dela. Zanj so odgovorni mentorji posameznih interesnih ali obogatitvenih dejavnosti v dogovoru oziroma ob povezovanju s sodelavci.

Predlog za standardizacijo minimalnega števila knjig pri *Bralni znački*, ki jih prebere učenec v enem šolskem letu:

- 1. vzgojno-izobraževalno obdobje (VIO) najmanj 4 knjige, od tega ena pesniška zbirka,
- 2. VIO najmanj 5 knjig, od tega ena pesniška zbirka,
- 3. VIO najmanj 6 knjig, od tega ena pesniška zbirka.

Učenec lahko izbere vsako leto za branje tudi informativne knjige in knjige po lastnem izboru (ki se kaže kot lastni interes otroka in pogloblja njegovo kritično branje).

Predlagamo, da **se mentorju prizna delo z mladimi bralci** po *Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2015)*:

- 1 ura tedenske obveze (1 razred oz. do 28 učencev) in/ali 1 točka za napredovanje (po *Pravilniku o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive, 2010, 20. člena, a, 2. alineja*).³
- Za večje število učencev se mentorju prizna sorazmerno več ur tedenske obveze (nad 28 učencev) in 2 točki za napredovanje (prav tam: 20. člen, b, 5. alineja).⁴
- Za večletno delo, ki se odvija na državnem nivoju; učitelj – mentor je član Programskega odbora Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS in sodeluje pri pripravi posameznih razvojno-raziskovalnih projektov, ki vplivajo na nacionalne usmeritve bralne pismenosti, se prizna 3 točke za napredovanje (prav tam: 20. člen, c, 8. alineja).⁵

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS

Dr. Dragica Haramija, predsednica

Ljubljana, junij 2018

ZPMS Društvo
Bralna značka Slovenije-ZPMS
Dimičeva 9
1000 Ljubljana

³ Enoletno mentorstvo za najmanj tri učence ali druge udeležence izobraževanja in usposabljanja, ki sodelujejo v izvenšolskih projektih, ali enoletno vodenje interesnih (obogatitvenih) dejavnosti.

⁴ Mentorstvo učencem ali drugim udeležencem izobraževanja in usposabljanja v okviru izvenšolskih raziskovalnih projektov na državni ali mednarodni ravni (npr. Znanost mladini), ali v okviru razvojno aplikativnih projektov, ki potekajo na podlagi javnih razpisov ministrstva, pristojnega za šolstvo, in za to pooblaščenih javnih zavodov ali društev, raziskovalno delo pa javno predstavijo ali ga objavijo na spletni strani.

⁵ Delo v razvojno-raziskovalnem projektu, ki traja najmanj eno leto, in je povezano z ministrstvom, pristojnim za šolstvo, univerzitetnim ali drugim visokošolskim zavodom, ki izobražuje kadre za področje šolstva, Pedagoškim inštitutom, Zavodom Republike Slovenije za šolstvo, Centrom Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, Andragoškim centrom Republike Slovenije, Državnim izpitnim centrom, Šolo za ravnatelje in Centrom šolskih in obšolskih dejavnosti.